یادداشت

جنگ خیر و شر یا نزاع منافع؟

حامد خانجانی

در مواجهه با بحران‌هـای بزرگ و به‌ویژه جنگ، جامعه و حاکمیت ناگزیرنـد از میان دو تعبیر کلان یکی را برگزینند یا میان آنها توازن برقرار کنند. از یک سو می‌توان جنگ را برخورد نیروهای اخلاقی و معنوی دانسـت؛ جدالی میان خیر و شـر که در آن ملت خود را تجسم شجاعت، آزادگی و انسانیت می‌بیند و طرف مقابل را مظهر جاه‌طلبی و رذالت. چنین نگاهی همواره در تاریخ ایران حضوری پررنگ داشـته است؛ زیرا نیاز روانی و فرهنگـی ملت به معنا را پاسـخ می‌دهد و رنـج را قابل تحمل می‌کند. الگوهایی همچون حسـین بن علی(ع)، در چنین خوانشـی، نه‌فقط نماد مذهب بلکه نماینده اراده انسانی در برابر سلطه و تحقیر هستند. این تعبیر آرمانـی، جنگ را آزمون ایمـان می‌داند و در نتیجه انسـجام اجتماعی و پایداری روحی را تقویت می‌کند. مردم احسـاس می‌کنند در نبردی مقدس شرکت دارند و شکست دنیوی را تسلیم اخلاقی نمی‌بینند. اما همین تلقی در کنار نیروی عظیمش، خطرهایی نیز دارد. در چنین فضایی، سیاست‌گذاری و نقد عقلانی ممکن اسـت به‌عنوان تضعیف ایمان تلقی شود و جامعه از یاد ببرد که حتی در میدان نبرد نیز خرد برتر از هیجان است.

در برابر ایـن رویکرد، تعبیر دوم قـرار دارد؛ نگاهی که جنگ را عرصه رقابت منافع، تکنولوژی و موقعیت جغرافیایی می‌بیند. در این دیدگاه، هر ملت یا دولت پیش از هر چیز به بقای خویش و رفاه شهروندان می‌اندیشد. جنگ نه مقدس است و نه شیطانی، بلکه رخدادی در درون نظام جهانی قدرت‌هاسـت که باید با محاسبه هزینه و فایده فهم شود. این نگاه، میدان تصمیم را برای اقدامات معقول و مؤثر می‌گشـاید؛ زیرا احساسات مطلق مانع گفت‌وگو نمی‌شوند. در چنین وضعی مردم تبدیل به شهروندان آگاه و مشارکت‌جو می‌شوند، سیاسـت بر تحلیل استوار می‌شود و هر تصمیم امنیتی باید نسـبت مستقیم با رفاه و استقلال کشور داشته باشد. این شیوه عقلانـی به اصلاح خطاها و بقای بلندمدت کمک می‌کند، اما اگر از عنصر هویت تهی شود، جامعه را به سردی و بی‌انگیزگی می‌کشاند؛ چون مردم دیگر «چرا»ی عاطفی برای مقاومت ندارند.

عقلانیت زنده آن اسـت که از معنا تهی نشـود. خرد سیاسی می‌گوید جامعه پایدار باید ایمان را برای انگیزش نگه دارد و عقل را برای جهت‌دهی به کار گیرد. در این توازن، شـجاعت به معنی تصمیمِ حساب‌شـده است، آزادگی یعنی اسـتقلال فکری و اقتصادی و انسانیتِ یعنی انتخاب راهی که رنـج دیگران را کاهـش دهد و کرامت انسـان را پاس بـدارد. چنین برداشتی عنصر معنوی جنگ را از سطح احساس به سطح اخلاق سیاسی می‌برد و امکان رشد و اصلاح را در دل بحران فراهم می‌کند. مردم در این وضعیت نه قربانی شـعارهای بزرگ، بلکه صاحبان اراده‌اند؛ می‌دانند که عشـق به میهن با نادیده‌گرفتن واقعیت یکی نیسـت. آنان معنویت را در رفتار خردمندانه تجلی می‌دهند: مصرف آگاهانه، همبستگی اجتماعی و حفظ آرامش در مقابل تحریک‌ها. حاکمیت نیز باید منابع امید واقعی را از طریق صداقت اطلاعاتی، کارآمدی اقتصادی و دیپلماسی باز اما محترمانه تأمین کند. ایمان مردم سرمایه ملی است، اما این سرمایه زمانی می‌بالد که عملکرد دولت با وعده‌هایش همخوان باشد.

در این مدل متعادل، رسانه‌ها نقشی اساسی دارند. باید روایت حقیقت را بـا زبان معنـا پیوند دهند و میان عاطفه و تحلیل تفکیک قائل شـوند. پیام‌هـای امید و فـداکاری لازم‌اند، اما بدون داده‌های دقیق و شـفافیت، صرفا شور می‌سازند نه آگاهی. مدیریت روایت یعنی نشان‌دادن پیروزی‌ها و شکسـت‌ها در کنار هم؛ پیـروزی برای افتخار، شکسـت برای یادگیری. دیپلماسـی فرهنگی نیز باید از ادبیـات تقابلی صرف عبور کند و تصویری انسـانی و خردمند از کشور ارائه دهد؛ مبارزه در عرصه جهانی نه با فریاد، بلکه با منطق و کرامت قابل دوام اسـت. جامعه سالم آن است که بداند ایمان بدون عقل به تعصـب می‌انجامد و عقل بدون ایمان به بی‌روحی. خرد مؤمنانه، همان توازن زنده میان معنا و واقعیت اسـت: ما می‌ایستیم نه چون دشـمنان اهریمنی‌اند، بلکه چون کرامت انسان و استقلال کشور ارزش دفاع دارند؛ و در این راه، هر تصمیم باید سنجیده، هدفمند و وفادار به اخلاق باشد.

«شرق» از اختلاف نظر کشورهای اروپایی درباره جنگ گزارش می‌دهد

شکاف در جبهه غرب

شـرق: با ادامه تنش‌ها پس از حملات آمریکا و اسـرائیل به ایران، نشـانه‌های آشـکاری از اختلاف میان متحدان غربی درباره نحوه مواجهه با این بحران دیده می‌شـود. در حالی که واشنگتن تلاش دارد حمایت گسـترده‌تری از شـرکای اروپایی خود برای این جنگ جلب کنـد، برخی دولت‌هـای اروپایی، ازجمله اسـپانیا و آلمان، به‌صراحت اعلام کرده‌اند قصد مشـارکت در این درگیری را ندارند و حتی استفاده از پایگاه‌های نظامی خود برای چنین حملاتی را رد کرده‌اند. در تازه‌ترین موضع‌گیـری، خوزه مانوئل آلبارس، وزیر امور خارجه اسپانیا، ادعای مطرح‌شده از سوی کاخ سفید درباره موافقت مادرید با استفاده از پایگاه‌های نظامی این کشور برای حملات آمریکا علیه ایران را قاطعانه رد کرد. این واکنش پس از آن مطرح شد که کارولین لویت، سخنگوی کاخ سفید، مدعی شده بود اسپانیا پس از تهدیدهای دونالد ترامپ مبنی بـر قطع روابط تجاری، با همکاری نظامی موافقت کرده است. آلبارس با رد این ادعا تأکید کرد موضع دولت اسـپانیا در قبال جنگ «کاملا روشـن و بدون تغییر» است و مادرید اجازه اسـتفاده از پایگاه‌هایش برای چنین عملیات‌هایی را نداده اسـت. این اختلاف زمانی تشدید شد که دونالد ترامپ تهدید کرد در صورت ادامه مخالفت اسپانیا، توافق‌های تجاری با این کشور را متوقـف خواهد کرد. این اولتیماتوم در واکنش به تصمیم دولت اسـپانیا برای جلوگیری از اسـتفاده آمریکا از پایگاه‌های نظامی در خاک این کشـور برای حملات علیه ایران مطرح شد. پدرو سانچز، نخست‌وزیر اسپانیا نیز در سخنرانی تلویزیونی خود بار دیگر موضع کشورش را تکرار کرد و گفت: «موضع «نه به جنگ» از سوی دولت اسپانیا روشن و تغییرناپذیر است». او تأکید کرد این رویکرد در قبال سایر بحران‌های بین‌المللی ازجمله جنگ اوکراین و بحران غزه نیز اتخاذ شده است. سـانچز در واکنش به تهدیدهای ترامپ تصریح کرد تسلیم‌شـدن در برابر فشـارها به معنای همدستی در اقدامی است که با ارزش‌ها و منافع اسپانیا در تضاد است.

مواضع دوگانه اروپا و اختلاف در داخل اتحادیه

موضع اسـپانیا تنها نمونه از تردیدهای اروپا درباره همراهی با سیاست‌های واشـنگتن در قبال ایران نیست؛ در آلمان نیز مقامات دولتی به‌صراحت اعلام کرده‌اند برلین قصد ندارد در جنگ مشارکت کند. بوریس پیسـتوریوس، وزیر دفاع آلمان، اعلام کرد کشـورش نه‌تنهـا به این درگیری ملحق نخواهد شـد، بلکه به دنبال کاهش تنش‌هاست. یوهان واده‌فول، وزیر خارجه آلمان نیز تأکید کرد برلین در هیـچ اقدام نظامی علیه ایران شـرکت نخواهد کرد و همچنین در هیچ پروژه‌ای برای «تغییر رژیم» در این کشـور مشـارکت ندارد. او در عیـن حال گفت آلمان با گروه‌هـای مخالف ایرانی در تماس است و از آنچه «حق مردم ایران برای تعیین سرنوشت خود» خواند، حمایت می‌کند.

در همین حال فرانسـه نیز موضعی دوگانه اتخاذ کرده اسـت. امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسـه، ضمن ابراز همبسـتگی با اسـپانیا در برابر تهدیدهای تجاری آمریکا، تلاش کرده است نقش میانجی را در کاهش تنش‌ها ایفا کند. او از یک سـو حملات آمریکا و اسـرائیل به ایران را مغایر قوانین بین‌المللی دانسـته و از سوی دیگر تهـران را به دلیل آنچه نقض مقـررات بین‌المللی از طریق برنامه هسـته‌ای می‌نامد، مورد انتقاد قرار داده است. در آلمان نیز اختلافات داخلی بر سـر نحوه مواجهه با این بحران دیده می‌شود. فردریش مرتس، صدراعظم این کشـور که با مشکلات اقتصادی و فشار سیاسی از سوی حزب راست‌گرای آلترناتیو برای آلمان مواجه است، رویکردی محتاطانه در قبال ترامپ اتخاذ کرده و از مخالفت علنی با او پرهیز کرده است. با این حال، گزارش‌ها حاکی از آن است کـه مرتس در گفت‌وگوهای خصوصی از موضع اسـپانیا و بریتانیا حمایت کرده است.

موضع مبهم ایتالیا و نقش محتاطانه استرالیا و بریتانیا

در میان کشـورهای اروپایی، موضـع ایتالیا نیز به‌گونه‌ای مبهم و محتاطانه توصیف می‌شـود. جورجیا ملونی، نخست‌وزیر ایتالیا، تلاش کرده اسـت روابط نزدیک خود با ترامـپ را حفظ و در عین حـال از اتخاذ موضعی صریح در قبال جنـگ خودداری کند. او در گفت‌وگویـی رادیویی اعلام کرد «ما در جنگ نیسـتیم و قصد ورود به آن را هم نداریم»، اما در عین حال از نگرانی خود درباره افزایش بی‌ثباتی در نظام بین‌الملل سخن گفت.

آنتونیو تاجانی، وزیر خارجه ایتالیا نیز عنوان کرد واشنگتن تاکنون درخواسـت رسـمی برای اسـتفاده از پایگاه‌های نظامی این کشور برای عملیات علیه ایران ارائه نکرده است و در صورت مطرح‌شدن چنین درخواستی، رم آن را بررسی خواهد کرد. پنی وانگ، وزیر امور خارجه اسـترالیا هم با اتخاذ موضعـی محتاطانه خبر داد در هیچ عملیات هجومی علیه ایران شرکت نخواهد کرد و حمایت محدود خود از اقدامات آمریکا و رژیم صهیونیسـتی صرفا در راستای منافع ملی اسـت. در بریتانیا نیز دولت کر استارمر تلاش کرده است میان حفظ روابـط نزدیک با آمریکا و اجتناب از ورود مسـتقیم به جنگ توازن برقرار کند. نخسـت‌وزیر بریتانیا اعلام کرده اسـت کشـورش به حملات اولیه علیه ایران نپیوسـته، زیرا این اقدام از نظر حقوقی و عملیاتی مبنای کافی نداشـته اسـت. با این حـال، او تأیید کرده هواپیماهای آمریکایی از برخی پایگاه‌های نظامی بریتانیا برای انجام عملیات اسـتفاده کرده‌اند. اسـتارمر در عین حال تأکید کرده نیروی هوایی بریتانیا در حملات تهاجمی علیه ایران شـرکت نخواهد کرد و نقش لندن در منطقه بیشتر دفاعی است. دولت بریتانیا همچنین از استقرار تجهیزات نظامی اضافی ازجمله جنگنده‌ها، سامانه‌های دفاع هوایی و ناوشکن در منطقه خبر داده و اعلام کرده است هدف این اقدامات حفاظت از نیروها و منافع بریتانیا در خاورمیانه است. در مقابل، دونالد ترامپ واکنش تندی به برخی مواضع اروپایی نشـان داده اسـت. او در گفت‌وگویی با روزنامه نیویورک‌پسـت، اسپانیا را «بازنده» توصیف و از عملکرد بریتانیا نیز ابراز ناامیدی کرد. ترامپ با انتقاد از نخست‌وزیر بریتانیا گفت: «او وینستون چرچیل نیست». این اظهارات نشان‌دهنده افزایش تنش در روابط آمریکا با برخی متحدان اروپایی است؛ شـکافی که در شرایطی رخ می‌دهد که واشنگتن به دنبال جلب حمایت بیشـتر برای سیاسـت‌های خود در قبال ایران اسـت. با این حال، به نظر می‌رسد بسـیاری از دولت‌های اروپایی با توجه به نگرانی از گسترش جنگ و پیامدهای اقتصادی و امنیتی آن، ترجیح می‌دهند از ورود مستقیم به این درگیری پرهیز کنند.

مخالفت افکار عمومی جهانی با جنگ

عـلاوه بـر مخالفـت برخـی کشـورها، افـکار عمومی هم سیاست‌های جنگ‌طلبانه ترامپ را برنمی‌تابد. کمااینکه روز شنبه تجمع‌هایـی در حمایت از ایـران و در اعتراض بـه جنگ در چند کشـور برگزار شـد. در لس‌آنجلس آمریکا، صدها نفر از مخالفان جنگ و حامیان محور مقاومت شامل ایران، فلسطین، لبنان و یمن مقابل ساختمان شـهرداری این شهر گرد هم آمدند. این تجمع به دعوت گروه‌هـای صلح‌طلب و ضدجنگ آمریکایی برگزار شـد و شـرکت‌کنندگان با در دست داشـتن پلاکارد و سردادن شعارهایی، از سیاسـت‌های دولـت دونالد ترامـپ انتقاد و سـکوت جامعه جهانی در برابر اقدامات اسـرائیل را محکـوم کردند. در این برنامه چند فعال ضدجنگ آمریکایی نیز برای حاضران سـخنرانی کردند. برگزارکنندگان اعلام کردند تجمعات مشـابهی در ۵۰ ایالت آمریکا برنامه‌ریـزی و در کالیفرنیا نیز هم‌زمـان در چند نقطه دیگر برگزار شده اسـت. همچنین شامگاه شنبه در پایتخت تونس تجمعی در اعلام همبسـتگی با ایران برگزار شد. شهروندان تونسی با سردادن شـعارهایی حملات آمریکا و اسرائیل علیه ایران را محکوم کردند. این تجمع به دعوت «کمیته ملی حمایت از مقاومت فلسطین» و با مشارکت برخی احزاب و نهادهای مدنی برگزار شد. نظرسنجی‌های اخیر افکار عمومی در چند کشـور اروپایی هم نشـان می‌دهد که بخش قابل توجهی از شـهروندان این کشورها با حملات آمریکا و اسرائیل به ایران مخالف هستند و از مواضع محتاطانه دولت‌های خود در قبال این بحران حمایت می‌کنند. به نوشته ایسنا، در اسپانیا نتایج یک نظرسنجی که توسـط یک مؤسسه تحقیقاتی در مادرید انجام شده، نشان می‌دهد حدود ۶۸ درصد از پاسخ‌دهندگان با این حملات مخالف‌اند. همچنین ۵۷ درصد از تصمیم دولت اسـپانیا برای عدم ارائه پشتیبانی نظامی به آمریکا و اسرائیل حمایت کرده‌اند و ۵۳ درصد نیز مخالف اسـتفاده از پایگاه‌های نظامی این کشـور برای عملیات مرتبط با این درگیری هسـتند. در ایتالیا نیز براسـاس نظرسنجی مؤسسه YouTrend، حدود ۵۶ درصد از پاسخ‌دهندگان با مداخله نظامی آمریکا و اسـرائیل علیه ایران مخالفت کرده‌اند. نزدیـک بـه ۴۸ درصد معتقدند دولـت ایتالیا بایـد در این بحران بی‌طرف بماند و نقش میانجی ایفا کند. در آلمان، نظرسنجی شبکه ARD نشـان می‌دهد ۵۸ درصد از مردم جنگ علیه ایران را موجه نمی‌دانند و ۷۵ درصد نیز نگران گسترش درگیری در منطقه هستند. همچنین اعتماد به آمریکا به ۱۵ درصد کاهش یافته که پایین‌ترین سـطح در دو دهه اخیر است. در انگلیس نیز نظرسنجی YouGov نشـان می‌دهد ۴۹ درصد با حملات آمریکا به ایران مخالف و فقط ۲۸ درصد موافق هسـتند. بخش قابل توجهی از شهروندان نیز با اسـتفاده از پایگاه‌های نظامی بریتانیا بـرای این حملات مخالفت کرده‌اند.

افزایش فشارهای دیپلماتیک برای مهار جنگ ایران و آمریکا

در حالی که تنش‌های نظامی میان ایران، ایالات متحده و رژیم صهیونیسـتی به یکی از مهم‌ترین بحران‌های ژئوپلیتیکی منطقه تبدیل شـده، موجی از موضع‌گیری‌های سیاسـی و دیپلماتیک در سـطح منطقه‌ای و بین‌المللی برای مهار این بحران شـکل گرفته اسـت. هم‌زمان با ادامه درگیری‌هـا و افزایـش نگرانی‌ها درباره گسترش جنگ در خاورمیانه، برخی قدرت‌های جهانی و کشورهای منطقـه بر ضرورت توقف فوری درگیری‌ها و بازگشـت به مسـیر دیپلماسی تأکید کرده‌اند. در همین راستا، وانگ یی، وزیر امور خارجه چین، در حاشـیه نشست سـالانه مجلس قانون‌گذاری این کشور نسبت به ادامه جنگ هشـدار داد و تأکید کرد این درگیری «جنگی بود که هرگز نباید رخ می‌داد و به نفع هیچ‌کس نیست». او با اشاره به تحولات اخیر منطقه، خواسـتار آتش‌بس فوری و جلوگیری از گسـترش دامنه درگیری‌ها شـد. به گفته او، احترام به حاکمیت و امنیت کشورها، به‌ویژه ایران و کشورهای حوزه خلیج فارس، باید در اولویت قرار گیرد. وزیر خارجه چین با تأکید بر ضرورت حل بحران‌ها از مسیر سازوکارهای بین‌المللی گفت که برای حل اختلافات با ایران باید از چارچوب‌های حقوق بین‌الملل استفاده شود و توسل به زور نمی‌تواند راه‌حل پایدار برای بحران‌ها باشد. او همچنین هشدار داد تلاش برای ایجاد تغییر نظام یا دامن‌زدن به بی‌ثباتی داخلی در ایران از حمایت مردمی برخوردار نیست و تجربه‌های تاریخی در منطقه نشان داده جنگ فقط به تشـدید بحران‌ها و مشکلات می‌انجامد. وانگ یی در ادامه بر ضرورت بازگشـت سریع همه طرف‌ها به میز مذاکره تأکید کرد و از قدرت‌های بزرگ خواسـت نقش سازنده‌تری در کاهش تنش‌ها ایفا کنند. او با اشـاره بـه جایگاه چین در نظام بین‌الملل، این کشـور را یکی از مهم‌تریـن نیروهای حافظ صلح و ثبات جهانی توصیف کرد و خواستار اقدام فوری برای جلوگیری از گسترش دامنه جنگ شد. افزایش نگرانی‌های پکن درباره پیامدهای جنگ در شرایطی مطرح می‌شود که شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین، در آسـتانه میزبانی از دونالد ترامـپ، رئیس‌جمهور آمریکا، بـرای مذاکراتی مهم میان دو اقتصاد بـزرگ جهان قرار دارد. چین کـه روابط نزدیکی با ایران دارد، مانند بسـیاری از کشـورها نگران پیامدهای اقتصادی و امنیتی ادامه درگیری‌ها در خاورمیانه، به‌ویژه افزایـش قیمت نفت و تأثیر آن بر اقتصاد جهانی اسـت. در همین حال ولفگانگ ایشینگر، رئیس کنفرانس امنیتی مونیخ، در اظهاراتی به مجله آلمانی «اشـترن» اظهار کرد: «مـن از اینکه دولت ایالات متحده هنوز قادر به ارائه یک برنامه تا حدودی قابل اعتماد در مورد هدف مداخله در ایران نیست، شگفت زده شدم. بدترین اتفاقی که می‌تواند رخ دهد، درگیرشـدن در چنین عملیاتی بدون یک برنامه مشخص به اشتراک گذاشته شده با متحدان است».

تلاش کشورهای عربی برای مهار تنش و بازگرداندن دیپلماسی

در کنار موضع‌گیری قدرت‌های جهانی، برخی کشورهای منطقه نیز تلاش‌های دیپلماتیک گسترده‌ای را برای مهار بحران آغاز کرده‌اند. در همین چارچوب، بدر البوسعیدی، وزیر امور خارجه عمان، در دیدار با سفرای شماری از کشورهای خارجی در مسقط بر ضرورت افزایش فشـارهای سیاسـی و دیپلماتیک برای توقف جنگ تأکید کرد. او در دیدارهایی جداگانه با سـفرای کشورهای اروپایی غیرعضو اتحادیه اروپا، آمریکا، برزیل، ترکیه و همچنین سفرای کشورهای عضو شورای همـکاری خلیج فـارس، اردن و مصر، تحولات مرتبـط با جنگ و پیامدهای آن بر امنیت منطقه و جهان را بررسـی کرد. وزیر خارجه عمان با اشـاره به شـرایط حسـاس منطقه، بر لزوم اقدام گسترده منطقه‌ای و بین‌المللی برای توقف جنگ و مهار پیامدهای آن تأکید کرد و گفت پایان‌دادن به این درگیری باید به‌عنوان یک منفعت عالی ملی برای همه کشورها در نظر گرفته شود.

همزمان بـا این تحرکات دیپلماتیـک، تماس‌های تلفنی میان مقامات برخی کشـورهای عربی نیز برای بررسی وضعیت منطقه انجام شده است. در همین راستا، بدر عبدالعاطی، وزیر امور خارجه مصـر، در تماس‌های جداگانه با همتایـان عمانی، قطری و عراقی خود درباره تشدید تنش‌های نظامی در منطقه گفت‌وگو کرد. در این تماس‌ها، طرف‌ها نسبت به پیامدهای خطرناک ادامه درگیری‌ها بر صلح و امنیت منطقه‌ای هشـدار دادند و بر ضرورت خویشتنداری همه طرف‌ها و اولویت‌دادن به گفت‌وگو و دیپلماسی تأکید کردند. وزیـر خارجـه مصر همچنین خواسـتار کاهش فـوری تنش‌ها و بازگشت به مذاکرات شـد و بر پایبندی به اصول حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل تأکید کرد. محمد بن‌عبدالرحمن آل‌ثانی، وزیر امور خارجه قطر نیز در گفت‌وگوی تلفنی با همتای مصری خود بر ضرورت بازگشت ایران و آمریکا به میز مذاکره تأکید کرد. دو طرف در این تماس پیامدهای خطرناک تشدید تنش‌های نظامی برای امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی را مورد بررسی قرار دادند.

جدول ۵۲۷۹ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- خانـه‌ای کـه اجزای آن در دو سـطح مختلف ساخته می‌شود- حقه‌باز- قسمتی از هر چیز ۲- واحد اندازه‌گیـری اختلاف پتانسـیل الکتریکی- فیلسـوف آلمانی که راهی میان تجربه‌گرایی و عقل‌گرایی گشود ۳- دسـتگاه تهویه تابسـتانی و زمسـتانی- بیدادگر معاصر حضـرت ابراهیم(ع) ۴- مذکـر- تبهکاران- شمارش ۵- از ابزارهای ورودی کامپیوتر- مسجدی در دمشق- زمین بی‌صاحب ۶- مکان‌ها- کمدین سیرک- بدگو ۷- نان نازک- بنایی تجاری در بازارهای سـنتی و قدیمی- استفراغ ۸- سوره نودویکم قرآن- میانه روز- سلاح زنبور- سپاسـگزاری ۹- مزه خرمالو- تحقیق- بهره‌مندشدن ۱۰- واحد پول عمان- دشنام‌گو- صمغ برخی درختان ۱۱- آرم، علامت- تاریخ‌نگار- قید زمان ۱۲- از خواهـران برونته- شـعر کوتـاه ژاپنی- تکرار حرف آخر ۱۳- جاسـوس- کاتالوگ ۱۴- رمانی نوشته علی‌محمد افغانـی- کمانه ۱۵- خطاب غیرمؤدبانه- مهربانی- هوشیار و دقیق

عمودی:

۱- ورزش یک‌رقمی- معادل فارسی مونیتور- روز آغاز هفته ۲- دارای بالاترین درجه ذوب در بین عناصر اسـت- شـهری در ایتالیا- یک و یـک ۳- از مصالح سـاختمانی- نوعی موسـیقی سـه‌ضربی کلاسیک- باشکوه و مجلل ۴- طوطی خاکستری آفریقایی- غذای سـنتی و محلی بندرعباس ۵- جسـت‌وجو- بیننده- شـهری در مازندران ۶- زن گندمگون- نامور- بی‌کس ۷- باب روز- با اسـفندیار جنگید- از اسباب قالیبافی ۸- سـنگریزه- شـیرینی خامه‌ای لوله‌شده- بیهوده- نشـانه مصـدر جعلی ۹- ذره بـاردار- بـاور- نوعی بیسکوییت ساده ۱۰- اشاره- اندازه و مقدار- در امانت روا نیسـت ۱۱- بسـیار مهربان- خاموش و روشن‌شـدن ستاره- قایق پارویی ۱۲- قد کوتاه- سستی و سهل‌انگاری ۱۳- داسـتانی نوشته بزرگ علوی- نوعی ماهی فلس‌دار جنـوب- دوسـتدار ۱۴- انبـار کشـتی- اتـاق کوچک- عمـده و اساسـی ۱۵- شـبکه تبـادل اطلاعـات بیـن بانکـی- نوعی نقاشـی آبرنگ بـر روی اشـیای مقوایی کـه رویه آن بـا مـاده جلادهنده پوشـانیده می‌شـود- رودی در فرانسه

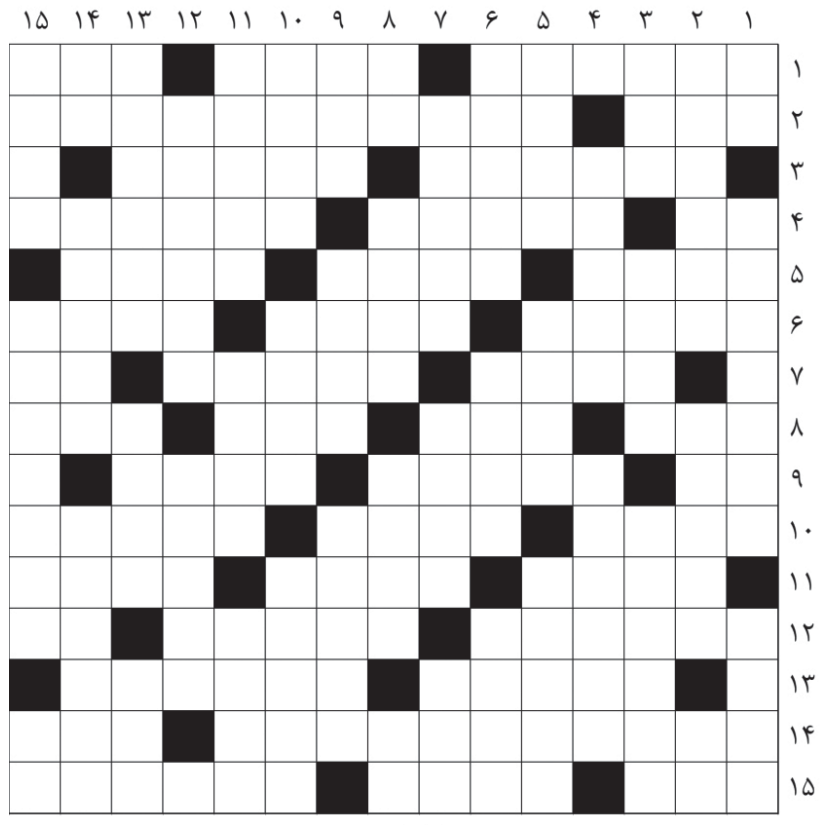

حل سودوکو ۴۲۷۴

۴	۸	۲	۵	۶	۱	۳	۷	۹
۵	۹	۶	۷	۲	۳	۱	۸	۴
۷	۱	۳	۸	۴	۹	۵	۲	۶
۸	۴	۵	۶	۱	۲	۹	۳	۷
۳	۷	۱	۹	۵	۸	۶	۴	۲
۶	۲	۹	۳	۷	۴	۸	۱	۵
۹	۳	۷	۲	۸	۶	۴	۵	۱
۲	۶	۴	۱	۳	۵	۷	۹	۸
۱	۵	۸	۴	۹	۷	۲	۶	۳

۱	۳	۲	۶	۵	۸	۹	۴	۷
۹	۷	۵	۲	۴	۳	۸	۱	۶
۴	۸	۶	۹	۱	۷	۲	۳	۵
۶	۴	۳	۵	۷	۲	۱	۸	۹
۵	۲	۱	۸	۹	۶	۳	۷	۴
۷	۹	۸	۴	۳	۱	۶	۵	۲
۳	۱	۹	۷	۶	۴	۵	۲	۸
۲	۶	۷	۳	۸	۵	۴	۹	۱
۸	۵	۴	۱	۲	۹	۷	۶	۳

حل جدول ۵۲۷۸

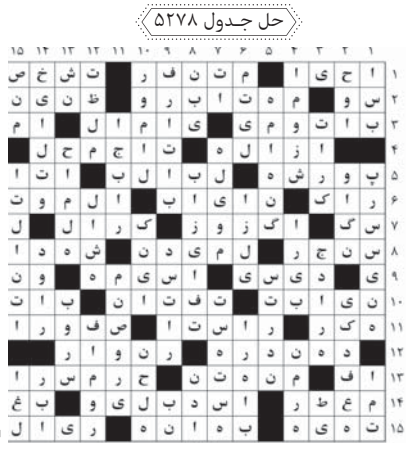

سودوکو سخت ۴۲۷۵

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

		۲	۹		۸			۴
۵						۳		
				۴	۲		۶	
	۹					۴		
		۸	۴	۵	۳	۹		
		۴					۳	
	۷		۲	۸				
		۶						۵
۱			۷		۵	۲		

سودوکو ساده ۴۲۷۵

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۴			۷				۵
				۱			۲	
	۷	۲	۴	۳				
۴	۵					۹	۳	۶
	۶			۵			۱	
۱	۳	۸					۷	۲
				۸	۲	۱	۵	
	۱			۹				
۷				۶			۴	